

GAZDASÁGUNK A MINŐSÉG KIHÍVÁSÁVAL SZEMBEN

Részletek Marjai József előadásából*

A népgazdaság helyzete

“A népgazdaság fejlesztésének VI. ötéves terve legfőbb gazdaságpolitikai feladatként a gazdaság egyensúlyi helyzetének fokozatos javítását és egyidejűleg a lakosság kialakult életszínvonalának fejlesztését, életkörülményeinek javítását irányozta elő. Ezt a gazdasági hatékonyság javításával, a nemzetközi versenyképesség növelésével, a termelés szerkezetének korszerűsítésével, a fejlődés minőségi jellemzőinek javításával kívánta megvalósítani. ... A VI. ötéves tervidőszak utolsó évében, 1985-ben a gazdaság helyzetében kedvezőtlen változások következtek be: a nemzeti jövedelem a tervezett növekedés helyett 1,4%-kal csökkent, romlott a hatékonyság. A konvertibilis elszámolású forgalomban a tervezettnél lényegesen kisebb aktívum keletkezett, és ezért a külkereskedelmi egyensúly javulásának folyamata megtört, a nettó adósságállomány növekedett. A kedvezőtlen helyzet külső és belső eredetű összetevői kisebb részben átmenetinek tekinthetők, nagyobb részben tartósabbnak látszanak.

... Jelenleg már megállapítható, hogy a terv legfőbb céljait nem értük el. ... A termelés hatékonyságának javulásában és a gazdaság fejlődésének élénkülésében nem kezdődött el az a változás, amely szükséges lenne a fő gazdaságpolitikai céljaink eléréséhez. A bruttó nemzeti termelés jelentősen elmarad a tervezettől, mert az ipar és a mezőgazdaság teljesítménye is számottevően kisebb az előirányozottnál. A termelés hatékonysága romlik, a belföldi felhasználás lényegesen nagyobb az előirányozottnál, újra megha-

ladja a nemzeti jövedelmet. A konvertibilis valutákban elszámolt áruforgalomban jelentős passzívum jön létre, és az adósságállomány is növekedik.”...

A minőség mint a versenyképesség mércéje

“Ha kitekintünk a világba, azt tapasztaljuk, hogy a minőség egyre nagyobb szerepet játszik a versenyképesség alakulásában, egyre inkább a minőség válik a versenypozíció meghatározójává. Ez kihívást jelent minden országgal szemben, amely intenzívebben bekapcsolódik a világkereskedelemben. ...

Nem valamiféle gazdasági divatáramlathoz való alkalmazkodás, hanem belső és külső érdekeink parancsoló szükségszerűsége miatt kell a minőség területén határozottan előrelépünk. ... Társadalmi előrehaladásunk nagyrészt attól függ, hogy mennyire leszünk képesek a gazdaságban a minőséget javítani. *A minőség kérdése gazdasági, gazdaságpolitikai és politikai kérdés is egyben!*...

A minőségi követelmények fokozódását a külgazdasági kapcsolatainkban napról napra tapasztaljuk. A tőkés piacokon a nem kielégítő minőség korlátozza a termékek eladhatóságát. A szocialista piacon termékeinket jelenleg még viszonylag megfelelően tudjuk értékesíteni, de az állandóan szigorodó követelményeknek itt is csak egyre nagyobb erőfeszítésekkel lehet eleget tenni.

Mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy minden szinten halaszthatatlan lépéseket kell tennünk a minőségfejlesztés érdekében. Ezek között a gazdaságirányítás minőségbefolyásoló eszköztára valamennyi elemének az eddigieknél következetesebb és hatékonyabb alkalmazására szükség van.”

* Elhangzott a VI. Országos Minőségi Konferencián, 1986. november 27-én *Szervezettség, fegyelem, minőség: a népgazdaság erősítésének eszközei* címmel.

A hazai termékek minőségi problémái

“A hazai termékek és szolgáltatások minőségi okokra visszavezethető hiányosságai — a hazai vagy külföldi értékesítéstől függetlenül — súlyos gondot okoznak. Ez visszavezethető a minőségnek mind tartalmi (a termék korszerűsége), mind kivitelezési (szerződéses kikötések) fogyatékoságaira.

Az ezzel összefüggő problémák:

A termékeink korszerűségi színvonalának (tartalmi minőségének) alakulásában mutatkozó elmaradás főképpen a termékszerkezet fejlesztésének gyengeségeire utal.

Termékeink nagyobb hányada nem éri el a nemzetközi színvonalat. Ennek legfőbb oka, hogy az egyre jobban beszűkülő pénzügyi források lassítják a struktúrafejlesztési folyamatot; a rendelkezésre álló anyagi eszközöket nem mindig a legcélszerűbben és a leghatékonyabb módon használjuk fel; az ipari innovációs folyamatból pedig hiányzik a valódi anyagi és erkölcsi motiváció. Minden valószínűség szerint — többek között — ez is oka annak, hogy részesedésünk a világ iparcikk-kiviteléből fokozatosan csökken. ...

A termékeink kivitelezési minőségével is komoly gondok vannak. Azok jelentős hányada nem szabványos, nem felel meg a szerződésben foglaltaknak. A reklamációs arány sok esetben meghaladja — mind a belföldi felhasználásra, mind az exportra gyártott termékek esetében — a műszaki-kereskedelmi szempontból megengedhető mértéket. ...

Ennek a kedvezőtlen helyzetnek a kialakulása összefügg a fegyelem sok területen tapasztalható lazulásával. A fegyelem megszilárdítása, a tisztességes minőségi munka megkövetelése, közüggé tétele társadalmi horderejű feladat.”...

Teendőink a minőség javításáért

“A hazai feladatok meghatározásakor figyelniük kell arra, hogy termékeinkkel olyan piacokon kell helytállnunk, ahol a versenytársakra egyre inkább a minőségcentrikus termelésirányítás a jellemző. A fejlett tőkés országok vállalatai a minőség biztosítását már a tervezésnél kezdik, és szervesen beépítik azt a termelés folyamatába, teljes körűvé téve így a minőség-szabályozást. Ugyanakkor nálunk a minőség-ellenőrzés gyakran a végellenőrzésre korlátozódik. Még csak kezdeti eredményeket értek el vállalataink a korszerű minőség-szabályozási rendszerek kiépítésében, a minőség-ellenőrzés munkaműveletek közben való végrehajtásában.

Másik fontos megszívlelendő tapasztalat a minőség »kezelésével« kapcsolatban az, hogy az eredményes vállalati minőség-szabályozás csak szervezeten és átgondolt vezetői döntés alapján valósítható meg, s csak ha érdekeltté teszik benne a dolgozó kollektíva egészét.

Az e területen mutatkozó lemaradásunk felszámolása végett szükség van arra, hogy a gazdálkodó szervek széles körben ismerkedjenek meg a minőség-szabályozás korszerű eredményeivel, és hasznosítsák azokat a saját gyakorlatukban. Ebben az illetékes irányító szerveknek hathatósabb segítséget kell nyújtaniuk. ...

A minőség vonatkozásában kialakult helyzet és nemzetközi kötelezettségeink (a KGST minőségértékelési és tanúsítási rendszeréhez való csatlakozásunk) időszerűvé teszik, hogy kormányzati szinten is áttekintsük a minőség kérdését, beleértve a központi, ágazati és vállalati szinten megoldásra váró feladatokat is. Ezek közül a következők a legsürgősebbek:

Az irányító szerveknek és a gazdálkodó intézményeknek egyaránt késedelem nélkül intézkedéseket kell hozniuk a minőség-biztosítás területén mutatkozó hiányosságok felszámolására; evégett minden szinten meg kell követelni a céltudatos, a követelményeknek megfelelő, jól szervezett, fegyelmezett munkát.

El kell érniük, hogy a népgazdasági tervezés és szabályozás — beleértve árrendszerünket is — az eddigieknél fokozottabb mértékben szolgálja a minőségfejlesztést, a termelés- és termékszerkezet korszerűsítését is, valamint a termelésben a minőségi követelmények fokozottabb mértékű érvényre juttatását.

Fejleszteni kell a piacfelügyeletet, és a piacfelügyeleti tevékenységnek hathatósabban kell elősegítenie a piaci versenyhelyzet erősítését. Ezzel párhuzamosan a rendelkezésre álló erőforrásokat — a piaci ismeretek birtokában — célirányosabban és szelektívebben kell a minőségfejlesztés szolgálatába állítanunk.

Elodázhatatlan feladatunk, hogy gyorsítsuk a vállalatok korszerű minőség-szabályozási rendszerének kiépítését és elterjesztését. A javító-szolgáltató-karbantartó tevékenység minőség-biztosításának, -védelmének korszerűsítésén — rendszerszerű szigorításán kívül meg kell vizsgálnunk a minőségügy ágazatközi irányítását ellátó központi minőségfelügyelet létrehozásának szükségességét, létrehozni a minőségértékelés és minőségtanúsítás egységes, országos rendszerét.”